

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2023 m. lapkričio 16 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Danguolės Bublienės (kolegijos pirmininkė), Gražinos Davidonienės (pranešėja) ir Gedinino Sagačio,

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal **atsakovo G. R.** kasacinį skundą dėl Klaipėdos apygardos teismo 2023 m. kovo 23 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „LITservices“ ieškinį atsakovui G. R. dėl pažeistų pirkėjo teisių gynbos.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių reikalavimus parduodamo daikto kokybei bei pirkėjo, įsigijusio netinkamos kokybės daiktą, teisių gynimo būdus, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovė UAB „LITservices“ prašė priteisti iš atsakovo 2685,84 Eur nuostolių atlyginimą, 5 procentų dydžio metines palūkanas nuo priteistos sumos nuo bylos iškėlimo teisme dienos iki teismo sprendimo visiško įvykdymo ir patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
3. Ieškovė nurodė, kad su atsakovu 2021 m. rugpjūčio 17 d. sudarė standartinės formos naudotos transporto priemonės pirkimo–pardavimo sutartį, jos pagrindu atsakovas ieškovei už 1900 Eur perdavė nuosavybėn naudotą automobilį „Audi A4“, valst. Nr. (duomenys neskelbtini) pirmosios registracijos data – 2005 m. gegužės 4 d., automobilio rida – 228 374 km. Sudarant sutartį pardavėjas pirkėją patikino, kad automobilis yra techniškai tvarkingas, esminių trūkumų neturi, nurodė, kad iš automobilio nežymiai laša aušinimo skystis, tačiau toks trūkumas yra lengvai sutvarkomas, pakeitus aušinimo skysčio bakelio žarnelę. Ieškovės atstovas neturėjo pagrindo netikėti atsakovu, kadangi automobilis atrodė tvarkingas, 2021 m. balandžio 21 d. automobiliui buvo atlikta techninė apžiūra, jos metu buvo konstatuota, kad automobilis yra tinkamas naudoti.
4. Ieškovė, įsigijusi automobilį, nuvyko į autoservisą, kuriame ketino pakeisti automobilio aušinimo bakelio žarnelę, kaip ir nurodė pardavėjas. Tačiau atlikus automobilio diagnostiką buvo nustatyta, kad į transporto priemonės variklio aušinimo sistemą patenka CO2 dujų ir automobilį yra nesaugu bei nerekomenduotina naudoti. Ieškovės atstovas buvo informuotas, kad preliminarai automobilio remonto kaina siekia 2000 Eur. Ieškovė 2021 m. rugpjūčio 30 d. kreipėsi į atsakovą su pretenzija, kuria informavo atsakovą, jog 2021 m. rugpjūčio 17 d. sudaryta naudotos transporto priemonės pirkimo–pardavimo sutartis yra nutraukiama. Atsakovas su ieškovės pretenzija nesutiko.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

5. Klaipėdos apylinkės teismas 2022 m. lapkričio 14 d. sprendimu ieškinį tenkino iš dalies, priteisė iš atsakovo G. R. 1750,84 Eur nuostolių atlyginimo, 5 procentų dydžio metines palūkanas nuo priteistos sumos nuo bylos iškėlimo teisme dienos – 2022 m. kovo 7 d. iki teismo sprendimo visiško įvykdymo ir 1230,13 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo ieškovės UAB „LIT services“ naudai.
6. Pirmosios instancijos teismas nustatė, kad byloje nėra ginčo, jog šalys pirkimo–pardavimo sutartyje parduodamo ginčo automobilio trūkumų raštu neaptarė, tačiau, sudarant transporto priemonės pirkimo–pardavimo sutartį, žodžiu buvo aptarti automobilio turimi trūkumai dėl pavary dėžės ir išbėgančio aušinimo skysčio. Teismas taip pat nustatė, kad, ieškovei sumokėjus už automobilį, buvo nuspręsta tą pačią dieną sutvarkyti aušinimo skysčio pratekėjimo defektą, o nuvykus į autoservisą paaiškėjo, jog automobilis turi variklio defektą.
7. Pirmosios instancijos teismas, įvertinęs tai, kad variklio galvutės tarpinės defektas išsiaiškintas automobilio pirkimo–pardavimo dieną, atmetė visus atsakovo samprotavimus, jog nurodyti defektai galėjo priklausyti nuo ieškovės veiksmų. Teismas, remdamasis UAB „Toregas“ pažyma ir liudytojo paaiškinimais, pažymėjo, jog automobilis buvo saugomas UAB „Toregas“ aikštelėje nuo pat 2021 m. rugpjūčio 17 d. iki 2022 m. balandžio 25 d. ir ieškovės nebuvo naudotas, išskyrus kiek tai buvo būtina vykti į UAB „Autoalvus“ ir perstatyti automobilį UAB „Toregas“ teritorijoje į kitą vietą.
8. Pirmosios instancijos teismas atkreipė dėmesį, kad nagrinėjamoje byloje būtina įvertinti, jog automobilio įsigijimo metu šalys neaptarė variklio defektų: automobilį apžiūrint vizualiai variklio galvutės tarpinės defekto, įtrūkusių įsiurbimo kolektoriaus, užterštos rūdimis aušinimo sistemos nebuvo matyti, tarpinės defektas nustatytas autoservise pasitelkiant specializuotą CO2 testavimo įrangą, kiti trūkumai nustatyti tik išėmus variklį remonto metu. Pirmosios instancijos teismo vertinimu, tokie trūkumai negali būti laikomi akivaizdžiais ir normaliomis aplinkybėmis lengvai pastebimais, todėl atsakovo argumentus, kad pirkėjas pats turi prisiimti riziką įsigydamas naudotą transporto priemonę, net jei pardavėjas

nurodė, jog „yra kažkas su antifrizu“, atmetė kaip nepagrįstus.

9. Pirmosios instancijos teismas sutiko su ieškovės pozicija, jog transporto priemonę su minimaliu trūkumu, kaip nurodė atsakovas, „bėgančiu antifrizu“, galima naudoti pagal paskirtį, tačiau transporto priemonės su variklio gedimu, kaip nustatytoje situacijoje, naudoti pagal paskirtį nėra galimybių. Teismas padarė išvadą, kad ieškovė be papildomų sąnaudų negalėjo įsigyti transporto priemonės naudoti pagal tikslinę jos paskirtį.
10. Teismas, vertindamas į bylą pateiktus rašytinius įrodymus, susijusius su patirtos turtinės žalos dydžiu, pripažino, jog pavaros grandinės keitimas, kuris kainavo 785 Eur už pavaros grandinės komplektą ir 150 Eur už darbą keičiant grandinę, nėra susijęs su byloje nustatytais variklio gedimo priežastimis, todėl ši suma negali būti priteisiama iš atsakovo.
11. Klaipėdos apygardos teismas, išnagrinėjęs bylą pagal atsakovo G. R. apeliacinį skundą, 2023 m. kovo 23 d. nutartimi Klaipėdos apylinkės teismo 2022 m. lapkričio 14 d. sprendimą paliko nepakeistą, priteisė ieškovei UAB „LITservices“ iš atsakovo G. R. 544,50 Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų apeliacinės instancijos teisme, atlyginimą.
12. Apeliacinės instancijos teismas nurodė, kad nors perduodamas transporto priemonę ieškovės vadovui atsakovas paaikškino, jog vienas iš automobilio trūkumų yra išbėgantis aušinimo skystis, tačiau jo neinformavo, kad iš esmės į variklio aušinimo sistemą patenka CO2 dujų. Teismas nusprendė, kad tai yra paslėpti daikto trūkumai, kadangi jie negalėjo būti laikomi akivaizdžiais ir lengvai pastebimais. Atsakovo argumentus, kad pirkėjas pats turi prisiimti riziką įsigydamas naudotą transporto priemonę, teismas atmetė kaip nepagrįstus.
13. Apeliacinės instancijos teismo vertinimu, byloje pagrįstai atmesti atsakovo samprotavimai, kad automobilio trūkumai galėjo priklausyti nuo ieškovės veiksmų jai eksploatuojant automobilį, įvertinus tai, jog variklio galvutės tarpinės defektas išsiaiškintas automobilio pirkimo–pardavimo dieną.
14. Apeliacinės instancijos teismas padarė išvadą, kad ieškovė, įsigijusi automobilį, negalėjo naudoti jo pagal paskirtį, kadangi jis neatitiko kokybės reikalavimų, o byloje atsakovas neįrodė, kad variklio defekto atsiradimas buvo nulemtas ieškovės netinkamo automobilio naudojimo, ir neįrodė aplinkybių, mažinančių jo atsakomybę už parduoto naudoto daikto kokybę.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

15. Kasaciniu skundu atsakovas G. R. prašo panaikinti Klaipėdos apygardos teismo 2023 m. kovo 23 d. nutartį ir ieškovės UAB „LITservices“ ieškinį atmesti arba grąžinti bylą nagrinėti iš naujo Klaipėdos apygardos teismui. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
 - 15.1. Apeliacinės instancijos teismas nukrypo nuo kasacinio teismo formuojamos praktikos, ribojančios pardavėjo atsakomybę už daikto kokybę sąžiningai atskleidus jam žinomas to daikto savybes, o pirkėjui priėmus informuotą sprendimą įsigyti daiktą su trūkumu, ir netinkamai taikė Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.627 straipsnio 2 dalį bei 6.633 straipsnio 1 ir 2 dalis. Pardavėjas sąžiningai įvykdė savo pareigą nenuslėpti nuo pirkėjos jam žinomos informacijos apie automobilio techninę būklę, nuosekliai ir tiesiogiai akcentuodamas jam pačiam nežinomo masto aušinimo sistemos trūkumo faktą. Ieškovė, turėdama pakankamą patirtį, žinias, išteklius bei technines galimybes, priėmė informuotą sprendimą įsigyti automobilį, be kita ko, suderėjusi dėl žinomo trūkumo fakto 10 proc. automobilio pradinės kainos nuolaidą. Be to, automobilio variklio aušinimo sistemos būklei įvertinti nereikėjo ypatingų pastangų, pvz., išardyti variklio, o trūkumas galėjo būti nesudėtingai nustatytas atlikus greitą bei nebrangų išmetamųjų dujų testą, tą patvirtino ir pirkėjos prašytas apklausti liudytojas.
 - 15.2. Apeliacinės instancijos teismas, nustatęs ir pripažinęs pirkimo–pardavimo sutarties nutraukimo faktą, taikė CK 6.334 straipsnio 1 dalies 3 punktą, įtvirtinantį žalos atlyginimą pagal galiojančią sutartį. Sutarties nutraukimas ir išlaidų daikto trūkumams ištaisyti atlyginimas yra alternatyvūs gynybos būdai. Ieškovė, nutraukdama sutartį, pasirinko ir įgyvendino savo pažeistos teisės gynybos būdą, todėl vėliau turėjo teisę reikšti reikalavinį tik dėl restitucijos taikymo.
 - 15.3. Skundžiama nutartimi nustatęs, kad automobilio trūkumo šalinimo išlaidos atitiko ar viršijo automobilio įsigijimo kainą, apeliacinės instancijos teismas neturėjo teisinio pagrindo spręsti, kad toks ieškovės pasirinktas gynybos būdas, be kita ko, yra proporcingas pardavėjo atžvilgiu. Priešingas aiškinimas reikštų, kad, už 1900 Eur perleidęs ieškovei transporto priemonę su žinomu ir priimtiniu ar numanomu variklio aušinimo sistemos trūkumu, atsakovas patirtų nuostolius, atitinkančius planuotas pardavimo pajamas. Savo ruožtu ieškovė, įsigijusi automobilį su žinomu trūkumu, už kurį jai buvo pritaikyta 10 proc. nuolaida, gautų papildomos naudos, pasireiškiančios automobilio pagerinimu jo įsigijimo verte atsakovo sąskaita. Susiklosčiusiomis aplinkybėmis, kai automobilio remontas atitiko jo įsigijimo kainą, nesant būtinumo automobilį pradėti eksploatuoti kaip įmanoma skubiau, ieškovės teisės galėjo būti apgintos pritaikius restituciją.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl reikalavimų parduodamo naudoto daikto kokybei ir pardavėjo atsakomybės už parduoto daikto kokybės trūkumus

16. Pirkimo–pardavimo sutartimi viena šalis (pardavėjas) įsipareigoja perduoti daiktą (prekę) kitai šaliai (pirkėjui) nuosavybės ar patikėjimo teise, o pirkėjas įsipareigoja priimti daiktą (prekę) ir sumokėti už jį nustatytą pinigų sumą (kainą) (CK 6.305 straipsnio 1 dalis).
17. Pardavėjas privalo pagal pirkimo–pardavimo sutartį perduoti daiktus pirkėjui, t. y. jam valdyti nuosavybės teise, ir patvirtinti nuosavybės teisę į daiktus bei jų kokybę (CK 6.317 straipsnio 1 dalis). Pardavėjo garantija (patvirtinimas) dėl daiktų nuosavybės teisės ir jų kokybės yra, nepaisant to, ar tokia garantija pirkimo–pardavimo sutartyje nustatyta, ar ne (garantija pagal įstatymą) (CK 6.317 straipsnio 2 dalis). CK 6.317 straipsnyje įtvirtinta garantija pagal įstatymą – esminė pardavėjo pareiga pirkimo–pardavimo santykiuose, galiojanti visais atvejais nepriklausomai nuo to, ar šalys ją įvardijo sutarties sąlygose (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2023 m. balandžio 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-112-1075/2023, 16 punktas).
18. Remiantis CK 6.327 straipsniu parduodamų daiktų kokybė, kiekis ir kiti kriterijai turi atitikti sutarties sąlygas, o jeigu sutartyje nėra nurodymų, – įprastus reikalavimus (1 dalis). Pardavėjas neatsako pagal šio straipsnio 1 dalies reikalavimus už bet kokių daiktų neatitikimą, jeigu sutarties sudarymo metu pirkėjas žinojo arba negalėjo nežinoti apie tokį neatitikimą (2 dalis). Pardavėjas pagal sutartį ir šį kodeksą atsako už

bet kokį neatitikimą, kuris buvo nuosavybės teisės perėjimo pirkeiui momentu, net jeigu tas neatitikimas paaiškėja vėliau (3 dalis). Pardavėjas atsako už bet kokį neatitikimą, kuris atsiranda po šio straipsnio 3 dalyje nurodyto momento ir kuris yra bet kokios pardavėjo prievolės pažeidimo pasekmė, įskaitant garantijos, kad tam tikrą laiką prekės bus tinkamos naudoti pagal jų įprastą ar specialiai nurodytą paskirtį arba išlaikys aptartas savybes ar charakteristikas, pažeidimą (4 dalis). Pirkejas netenka teisės remsis daiktų neatitikimu, jeigu jis per protingą laiką po to, kai neatitikimą pastebėjo ar turėjo pastebėti, apie tai nepraneša pardavėjui ir nenurodo, kokių reikalavimų daiktas neatitinka (5 dalis).

19. Kadangi CK nuostatos neįtvirtina specialių naudoto daikto pardavimo sąlygų, todėl naudoto daikto pirkimo–pardavimo atveju yra taikomos CK XXIII skyriaus taisyklės (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. liepos 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-307-1075/2018, 12 punktas; 2020 m. gruodžio 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-326-701/2020, 23 punktas).
20. CK 6.333 straipsnyje nustatyta, kad pardavėjas privalo perduoti pirkeiui daiktus, kurių kokybė atitinka pirkimo–pardavimo sutarties sąlygas bei daiktų kokybę nustatančių dokumentų reikalavimus. Pardavėjas atsako už daiktų trūkumus, jeigu pirkejas įrodo, kad jie atsirado iki daiktų perdavimo arba dėl priežasčių, atsiradusių iki daiktų perdavimo (1 dalis). Jeigu daiktų kokybė sutartyje neaparta, pardavėjas privalo perduoti pirkeiui tokios kokybės daiktus, kad juos būtų galima naudoti pagal paskirtį neturi būti suprantamas kaip įmanomumas jį naudoti, nors ir patiriant pranešd pardavėjui apie konkretų tikslą, kuriam jis perka daiktus, tai pardavėjas privalo perduoti pirkeiui tokios kokybės daiktus, kad jie būtų tam konkrečiam tikslui (4 dalis). Laikoma, kad daiktai neatitinka kokybės reikalavimų, jeigu jie neturi tų savybių, kurių pirkejas galėjo protingai tikėtis, t. y. kurios būtinos daiktui, kad jį būtų galima naudoti pagal įprastinę ar specialią paskirtį (6 dalis).
21. Aiškindamas parduodamo naudoto ir naujo daikto skirtumus kokybei keliamų reikalavimų aspektu, kasacinis teismas yra nurodęs, kad parduodamas naudotas daiktas dėl natūralaus nusidėvėjimo, ankstesnio naudojimo sąlygų (intensyvumo ir kt.) savo kokybės savybėmis gali skirtis nuo analogiško naujo daikto, dėl ko galima tikėtis mažiau efektyvios ir trumpesnės jo naudojimo trukmės, tačiau ir toks daiktas turi būti tinkamas naudoti pagal paskirtį. Daikto tinkamumas naudoti pagal paskirtį neturi būti suprantamas kaip įmanomumas jį naudoti, nors ir patiriant dėl to didelius nepatogumus, įvairaus pobūdžio trikdžius ar papildomas sąnaudas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. spalio 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-345-248/2017, 23 punktas; 2023 m. spalio 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-238-421/2023, 32 punktas).
22. Kasacinis teismas taip pat yra išaiškinęs, kad: pirma, pardavėjas ir naudoto daikto pardavimo atveju pagal sutartį ir CK atsako už bet kokį neatitikimą, kuris buvo nuosavybės teisės perėjimo pirkeiui momentu, net jeigu toks neatitikimas paaiškėja vėliau (CK 6.327 straipsnio 3 dalis), t. y. pardavėjas užtikrina, kad parduodamas naudotas daiktas, jei sutartyje nenustatyta kitaip, atitinka įprastus reikalavimus. Antra, sprendžiant dėl parduodamo naudoto daikto kokybės, turi būti įvertinta, ar parduotas naudotas daiktas buvo galimas naudoti pagal paskirtį ne tik pardavimo metu, bet ir tam tikrą laiką po to. Trečia, turi būti nustatyta, ar dėl natūralaus tokio daikto nusidėvėjimo parduodamo naudoto daikto kokybės pokytis, lyginant jį su analogišku nauju daiktu, yra savaime suprantamas, atsizvelgiant į jo naudojimo trukmę ir sąlygas, bet kuriam vidutiniam pirkeiui (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. liepos 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-307-1075/2018, 18 punktas; 2023 m. spalio 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-238-421/2023, 33 punktas).
23. Be kita ko, pardavėjo atsakomybė už parduodamo daikto kokybę nėra absoliuti. Įstatymas nedraudžia perduoti netinkamos kokybės daiktų, bet daiktų trūkumai turi būti aptarti. Jeigu jie aptarti, tai laikoma, kad šalys susitarė dėl atitinkamos daikto kokybės ir ji yra pirkeiui priimtina, kad šis sudarytų sutartį. Taikant šią nuostatą svarbu nustatyti, ar daikto trūkumai buvo tokie akivaizdūs ir pastebimi normaliomis aplinkybėmis, kad rūpestingas ir atidus pirkejas juos turėjo pastebėti (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. liepos 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-182/2009; 2010 m. gruodžio 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-530/2010; 2016 m. liepos 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-360-969/2016, 25 punktas; 2017 m. gegužės 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-226-695/2017, 20 punktas; 2020 m. gruodžio 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-326-701/2020, 31 punktas; kt.). Vis dėlto pirkejo pareiga elgtis rūpestingai negali būti prilyginta pardavėjo pareigai garantuoti parduodamo daikto tinkamumą – už parduodamo daikto kokybę yra atsakingas pardavėjas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. liepos 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-182/2009). Pardavėjas, turėdamas informaciją apie parduodamo daikto būklę ar savybes, kuri turi reikšmės sutarčiai sudaryti, ir vykdydamas pareigą dėl daikto kokybės užtikrinimo, sąžiningai veikdamas, šią informaciją privalo atskleisti pirkeiui, nepriklausomai nuo to, ar šis reikalauja tokios informacijos. Jos nepateikimas pirkeiui vertintinas kaip pardavėjo nesąžiningumas. Pardavėjui tenka pareiga suteikti pirkeiui informaciją apie tai, kad daiktas turi tam tikrų ypatybių, neįprastų savybių, kurių neturi kiti panašūs daiktai, ar kitaip pasižymi individualia kokybe (CK 6.327, 6.333 straipsniai). Jeigu pardavėjas šios pareigos neįvykdė ir tokios daikto savybės paaiškėjo po sutarties sudarymo, tai tokios daikto savybės gali būti laikomos paslėptais daikto trūkumais, jeigu bus įrodyta, kad šios savybės sukelia nepatogumų naudoto daiktu ar sumažina daikto naudingumą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. gegužės 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-180-695/2018, 28–29, 32 punktai; 2020 m. birželio 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-193-421/2020, 18 punktas).
24. Be to, kasacinio teismo praktikoje nurodyta ir tai, kad įstatyme nustatytos pardavėjo pareigos garantuoti parduodamo daikto kokybę ir atskleisti pirkeiui informaciją apie daikto būklę nepaneigia nei maža parduodamo daikto kaina, nei paties pardavėjo nežinojimas apie daikto būklę (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. birželio 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-193-421/2020, 27 punktas).
25. Nagrinėjamoje byloje, gindamasis nuo pareikšto ieškinio, atsakovas (pardavėjas) nurodė, kad buvo sąžiningas ir atskleidė jam žinomus daikto kokybės trūkumus – pirkeiui nurodė, kad laša (bėga) aušinimo skystis, ir dėl šio trūkumo padarė 10 proc. nuolaidą. Teismai nusprendė, kad pardavėjo nurodymas apie bėgantį aušinimo skystį yra nepakankamas, nes automobilis turėjo variklio defektą, todėl kyla pardavėjo atsakomybė. Teismai nustatė, kad šalys aptarė automobilio trūkumus dėl pavarų dėžės ir dėl išbėgančio aušinimo skysčio. Byloje nustatyta, kad, ieškovei įsigijus automobilį ir pristatius jį remontui dėl bėgančio aušinimo skysčio, paaiškėjo naujas trūkumas – variklio defektas. Pirkimo–pardavimo sutarties sudarymo metu variklio defektai nebuvo aptarti.
26. Kasaciniame skunde pažymima, kad teismai nevertino atsakovo sąžiningumo, t. y. kad jis atskleidė jam žinomus daikto trūkumus, be kita ko, dėl egzistuojančių daikto trūkumų padarė nuolaidą pirkeiui, o ši, apžiūrėjusi automobilį vietoje, nusprendė prisiimti riziką dėl aptariamo trūkumo. Teisėjų kolegija, įvertinusi teismų nustatytas faktines aplinkybes, nusprendžia, kad šie kasacinio skundo argumentai yra nepagrįsti.
27. Minėta, byloje nustatyta, kad variklio defektas ginčo šalių nebuvo aptartas nei žodžiu, nei pirkimo–pardavimo sutartyje. Byloje taip pat nustatyta, kad dėl variklio defekto į aušinimo sistemą patenkant CO₂ dujų automobilio naudoti pagal paskirtį nebuvo galima. Tuo tarpu aplinkybių, paneigiančių pardavėjo (atsakovo) atsakomybę, byloje nenustatyta, t. y. atsakovas neįrodė, kad informavo ieškovę apie variklio defektą ir (ar) kad defektas galėjo būti vizualiai matomas daikto apžiūros metu, todėl ieškovei negalėjo nežinoti apie parduodamo daikto kokybę (CK 6.327 straipsnio 1–3 dalys). Taigi, teisėjų kolegija sutinka su byla nagrinėjusių teismų išvadomis, kad nagrinėjamo atveju ieškovei buvo perduotas kokybės reikalavimų neatitinkantis daiktas, kurio nebuvo galima naudoti pagal paskirtį, ir ieškovei šios aplinkybės nebuvo atskleistos (žinomos).
28. Papildomai pažymėtina, kad atsakovo argumentas, jog jis atskleidė daikto trūkumą apie išbėgantį aušinimo skystį ir padarė nuolaidą, nepaneigia padarytos išvados, nes aptariamai trūkumai yra skirtingo pobūdžio – transporto priemonę su bėgančiu aušinimo skysčiu galima naudoti pagal paskirtį ir šis trūkumas ieškovei buvo žinomas, tačiau transporto priemonės su nagrinėjamoje byloje nustatytu variklio defektu naudoti pagal paskirtį nebuvo galimybės ir šis trūkumas pirkeiui nebuvo ir negalėjo būti žinomas.
29. Atsizvelgdama į tai, kas išdėstyta, teisėjų kolegija nusprendžia, kad kasacinio skundo argumentai dėl netinkamo reikalavimus daikto kokybei nustatančių teisės normų taikymo ir aiškinimo yra teisiskai nepagrįsti.

30. Pirkėjo teisių gynimo būdai, įsigijus netinkamos kokybės daiktą, nustatyti CK 6.334 straipsnyje. Jeigu parduotas daiktas neatitinka kokybės reikalavimų ir pardavėjas su pirkėju neaptarė jo trūkumų, tai nusipirkęs netinkamos kokybės daiktą pirkėjas turi teisę savo pasirinkimu pareikšti: 1) kad daiktas, sutartyje apibūdintas pagal rūšį, būtų pakeistas tinkamos kokybės daiktu, išskyrus atvejus, kai trūkumai yra nedideli arba jie atsirado dėl pirkėjo kaltės; 2) kad būtų atitinkamai sumažinta pirkimo kaina; 3) kad pardavėjas neatlygintinai per protingą terminą pašalintų daikto trūkumus arba atlygintų pirkėjo išlaidas jiems ištaisyti, jei trūkumus įmanoma pašalinti; 4) grąžinti sumokėtą kainą ir atsisakyti sutarties, kai netinkamos kokybės daikto pardavimas yra esminis sutarties pažeidimas (CK 6.334 straipsnio 1 dalis).
31. Specialieji teisių gynimo būdai, nustatyti CK 6.334 straipsnio 1 dalies 1 ir 3 punktuose, yra nukreipti į daikto kokybės atkūrimą, o to paties straipsnio 1 dalies 2 punkte nustatyti teisių gynimo būdų kompensuojamas netinkamos kokybės daikto ekonominės vertės sumažėjimas. Tais atvejais, kai daikto kokybės trūkumas yra esminis sutarties pažeidimas, yra galimas sutarties atsisakymas (CK 6.334 straipsnio 1 dalies 4 punktas). Šis teisių gynimo būdas nukreiptas į sutartinio santykio nutraukimą ir pagal sutartį už daiktą sumokėtų pinigų grąžinimą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2023 m. balandžio 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-112-1075/2023, 27 punktas).
32. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad pirkėjo, kuriam perduotas netinkamos kokybės daiktas, galimybę pasinaudoti įstatyme nustatytais teisėmis įstatymų leidėjas susiejo su daikto trūkumų pobūdžiu, todėl sprendžiant, ar pirkėjo pasirinktas jo pažeistų teisių gynimo būdas yra tinkamas, svarbu įvertinti, kada išryškėjo daikto trūkumai, dėl kokių priežasčių šie trūkumai galėjo susidaryti, ar galima daiktu naudotis nepašalinus jo trūkumų, ar tuos trūkumus įmanoma pašalinti už proporcingą kainą per protingą terminą, ar trūkumai yra esminiai. Taip pat svarbu atsižvelgti ir į sandorio šalis, nes, vienai iš sandorio šalių esant vartotoja, jai taikoma didesnė apsauga, t. y. suteikiama didesnė galimybė rinktis vieną iš jau aptartų jos pažeistų teisių gynimo būdų (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. kovo 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-142-687/2015). Taigi kurio nors iš CK 6.334 straipsnio 1 dalyje išvardytų pirkėjo teisių gynimo būdų pasirinkimas turi būti proporcinga priemonė, skirta pirkėjo dėl daikto kokybės trūkumų patirtiems praradimams kompensuoti, taikoma atsižvelgiant į kokybės trūkumų mastą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. gruodžio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-505-686/2016, 31 punktas; 2019 m. birželio 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-212-611/2019, 35 punktas; 2023 m. balandžio 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-112-1075/2023, 25 punktas).
33. Minėta, pagal CK 6.334 straipsnio 1 dalies 3 punktą pirkėjas gali pareikšti reikalavimą neatlygintinai pašalinti daikto trūkumus arba atlyginti jo išlaidas trūkumams ištaisyti, jeigu daikto trūkumus įmanoma pašalinti. Kasacinio teismo praktikoje nurodyta, kad esminiai šios pirkėjo teisės gynimo požymiai yra šie: 1) daikto su trūkumais naudoti pagal paskirtį negalima; 2) trūkumai gali būti pašalinti. Sąlyga „jeigu daikto trūkumus įmanoma pašalinti“ turi būti aiškinama plačiau, kaip apimanti ir tuos atvejus, kai ištaisyti daikto trūkumus, atsižvelgiant į visas aplinkybes, yra neprotinga dėl to, kad daikto trūkumams ištaisyti reikia neproporcingai didelių išlaidų. Trūkumų pašalinimas atliekamas pardavėjo sąskaita. Pirkėjas daikto trūkumus gali pašalinti pats ar trečiųjų asmenų pagalba. Tokiu atveju jam turi būti atlyginamos protingos, būtinos trūkumų ištaisymo išlaidos, kurios nustatomos kiekvienu konkrečiu atveju tiriant bylos aplinkybes (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. kovo 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-142-687/2015).
34. Taip pat minėta, kad CK 6.334 straipsnio 1 dalies 4 punkte įtvirtinta pirkėjo teisė nutraukti sutartį, kai netinkamos kokybės daikto perdavimas yra esminis sutarties pažeidimas. Sutarties nutraukimas pirkėjui suteikiamas kaip paskutinė teisių gynimo priemonė (lot. *ultima ratio*), kai kitų teisių gynimo būdų, nustatytų CK 6.334 straipsnio 1 dalies 1–3 punktuose, nepakanka pažeistoms pirkėjo teisėms apginti (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. liepos 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-307-1075/2018, 34 punktas). Sutarties nutraukimo priežastini turi būti tai, kad daikto trūkumai yra esminiai, t. y. tokie reikšmingi, kad jie pateisina sutarties nutraukimą. Šiuo atveju sutartis nutraukiama nustačius, kad daikto trūkumai yra tokie, kad jie negali būti pašalinti; kad daikto pardavėjas atsisako ištaisyti daikto trūkumus ar atlyginti trūkumų pašalinimo išlaidas. Kai daikto trūkumai yra esminiai ir jie negali būti ištaisomi, tai pirkėjas gali pasinaudoti teise nutraukti sutartį ir reikalauti grąžinti sumokėtą kainą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. kovo 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-142-687/2015).
35. Be kita ko, tais atvejais, kai parduotas daiktas neatitinka jam taikytinų įprastų ar sutartyje nustatytų kokybės reikalavimų, pirkėjas gali ginti savo pažeistas teises ne tik CK 6.334 straipsnio 1 dalyje nustatytais (specialiaisiais), bet ir bendraisiais teisių gynimo būdais, pvz., reikalauti atlyginti nuostolius (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. lapkričio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-455/2010; 2017 m. spalio 31 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-373-701/2017, 25 punktas). Bendrieji teisių gynimo būdai taikomi tik subsidiariai, t. y. kai pirkėjo pažeistos teisės negali būti apgintos taikant specialiuosius gynybos būdus, tokiu atveju pardavėjo pareiga atlyginti pirkėjo nuostolius grindžiama bendrosiomis civilinės atsakomybės teisės normomis (CK 6.245–6.255 straipsniai), reikalaujančiomis nustatyti pardavėjo neteisėtus veiksmus ir kaltę; tokiu atveju pardavėjas gali nugriūdyti reikalavimą dėl nuostolių dėl parduoto daikto trūkumų atlyginimo, jeigu įrodo, kad parduodamas daiktą jis buvo pakankamai rūpestingas ir apdairus įsitikindamas, kad daiktas neturi kokybės trūkumų (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. gegužės 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-7-63-969/2017 33 punktą; 2019 m. birželio 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-203-469/2019 27 punktą; 2023 m. balandžio 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-112-1075/2023 26 punktą).
36. Nagrinėjamu atveju, gindamasis nuo pareikšto ieškinio, atsakovas (pardavėjas) nurodė, kad ieškovė 2021 m. rugpjūčio 30 d. pretenzija nutraukė pirkimo–pardavimo sutartį, todėl turėjo teisę reikšti ieškinį tik dėl restitucijos taikymo. Be to, atsakovo vertinimu, ieškovės vėliau pasirinktas ir teismų pritaikytas pirkėjo teisių gynimo būdas (CK 6.334 straipsnio 1 dalies 3 punktas) yra neproporcingas pardavėjo atžvilgiu, nes trūkumų šalinimo išlaidos beveik atitinka daikto pardavimo išlaidas.
37. Teismų nustatyta, kad šalys pirkimo–pardavimo sutartį sudarė 2021 m. rugpjūčio 17 d. Šalių susirašinėjimas rodo, kad tą pačią dieną, nustačius paslėptą daikto trūkumą, atsakovas nurodė, jog „sutikčiau su didele nuolaida ir grąžinti kažkokią sumą“. Kita dieną (2021 m. rugpjūčio 18 d.) atsakovas pasiūlė ieškovei kompensuoti 400 Eur remonto išlaidų. Remiantis byloje surinktais įrodymais, ieškovė 2021 m. rugpjūčio 30 d. išsiuntė atsakovui pretenziją, pranešdama, kad pirkimo–pardavimo sutartį nutraukia, nurodė, kad pardavėjas turi teisę iš anksto susitaręs su ieškove atvykti pasiimti transporto priemonės ir privalo grąžinti ieškovei už automobilį sumokėtą kainą. Byloje nėra duomenų, kad atsakovas būtų pateikęs atsakymą į pretenziją. 2022 m. sausio 18 d. UAB „Toregas“ išrašė 3249,86 Eur sumos sąskaitą už remonto darbų atlikimą. Teismų nustatyta, kad su variklio defektu susijusios remonto išlaidos sudaro 1750,84 Eur. Dėl šių remonto išlaidų dydžio pagrįstumo ginčo byloje nekilo.
38. Taigi, byloje nustatytos aplinkybės patvirtina, kad išaiškėjus paslėptam daikto trūkumui atsakovas (pardavėjas) siūlė taikyti pirkėjo teisių gynimo būdą, įtvirtintą CK 6.334 straipsnio 1 dalies 2 punkte, t. y. sumažinti daikto kainą 400 Eur, o su kitais ieškovės teisių gynimo būdais nesutiko. Ieškovės vertinimu, atsakovo pasiūlytas teisių gynimo būdas buvo neproporcingas trūkumų mastui, todėl ji išreiškė valią sutartį nutraukti (CK 6.334 straipsnio 1 dalies 4 punktas). Atsakovui automobilio neatsiėmus, ieškovė nusprendė automobilį remontuoti už kainą (1750 Eur), beveik prilygstančią daikto kainai (1900 Eur) (CK 6.334 straipsnio 1 dalies 3 punktas). Teisėjų kolegija atkreipia dėmesį, kad nors visos šios aplinkybės buvo nurodytos ir nustatytos tiek pirmosios, tiek apeliacinės instancijos teismuose, tačiau teismai dėl jų vertinimo ir įtakos ginčo baigčiai nepasisakė.
39. Minėta, kad, pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktiką, pirkėjo pasirinktas teisių gynimo būdas turi būti proporcingas jo teisių pažeidimo mastui. Pirkėjo pasirinktas teisių gynimo būdas neturi lemti neproporcingos pardavėjo atsakomybės, pavyzdžiui, kai pardavėjo atsakomybės apimtis viršija parduoto naudoto daikto kainą. Kasacinio teismo nurodyta, kad CK 6.334 straipsnio 1 dalies 3 punkte įtvirtintas teisių gynimo būdas nėra taikomas tais atvejais, kai daikto trūkumų nėra galimybės pašalinti, o sąvoka „jeigu daikto trūkumus įmanoma pašalinti“ aiškintina plačiai, t. y. kaip apimanti tuos atvejus, kai trūkumų šalinimas yra neproporcingas atsižvelgiant į trūkumų pašalinimo kainą, trukmę, daikto vertę ir kainą, ir (ar) kitas aplinkybes. Teisėjų kolegija pažymi, kad teismai šios Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikos netaikė ir

neanalizavo, nenurodė motyvų, kodėl ją nesivadovauja.

40. Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, teisėjų kolegija konstatuoja, kad apeliacinės instancijos teismas, nustatęs naudoto daikto kokybės trūkumus, nevertino atsakovo argumentų dėl ieškovės pasirinkto netinkamo pirkėjo teisių gynimo būdo, nesprendė dėl alternatyvių pirkėjo teisių gynimo būdų. Neįvertinus šių aplinkybių, be kita ko, nesivadovavus nurodyta kasacinio teismo praktika, buvo netinkamai taikytas ir aiškintas CK 6.334 straipsnis.

Dėl bylos procesinės baigties ir bylinėjimosi išlaidų

41. Remdamasi šioje nutartyje išdėstytais argumentais, teisėjų kolegija konstatuoja, kad apeliacinės instancijos teismas netinkamai aiškino ir taikė CK 6.334 straipsnio 1 dalį, nukrypo nuo šios normos aiškinimo ir taikymo praktikos, o tai sudaro pagrindą panaikinti skundžiamą sprendimą ir bylą perduoti iš naujo nagrinėti apeliacinės instancijos teismui (CPK 359 straipsnio 1 dalies 5 punktą).
42. Nagrinėdamas bylą iš naujo apeliacinės instancijos teismas pagal kasacinio teismo nutartyje pateiktus išaiškinimus turi nustatyti faktines aplinkybes, susijusias su transporto priemonės pirkimo–pardavimo sutarties nutraukimu. Nustačius, kad pirkimo–pardavimo sutartis buvo nutraukta, be kita ko, po sutarties nutraukimo ieškovei nusprendus taisyti automobilį už kainą, beveik lygią daikto kainai, turi būti nustatyta, ar ieškovė informavo atsakovą apie keičiamą teisių gynimo būdą, ar ieškovės elgesys atitiko sąžiningumo reikalavimą. Bylą nagrinėjant iš naujo spręstina, ar ieškovės pasirinktas teisių gynimo būdas, remiantis CK 6.334 straipsnio taikymo ir aiškinimo praktika, yra galimas ir proporcingas, atitinkantis sąžiningumo, teisingumo, protingumo principus, be kita ko, ar ieškovė, nusprendusi patirti 1750 Eur išlaidas, susijusias su trūkumo šalinimu, veikė sąžiningai. Atkreiptinas dėmesys, kad nustačius, jog pirkimo–pardavimo sutartis buvo nutraukta, spręstina dėl restitucijos taikymo galimybės (CK 6.222 straipsnis), įvertinant, be kita ko, byloje nustatytą daikto pagerinimo aplinkybę.
43. Bylą grąžinus apeliacinės instancijos teismui nagrinėti iš naujo, šalių patirtos bylinėjimosi išlaidos neskirstomos. Pažymėtina, kad kasacinis teismas nepatyrė išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 5 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

n u t a r i a :

Klaipėdos apygardos teismo 2023 m. kovo 23 d. nutartį panaikinti ir bylą perduoti Klaipėdos apygardos teismui nagrinėti iš naujo.
Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Danguolė Bublienė

Gražina Davidonienė

Gediminas Sagatys